MONOGRAFIE PRAWNICZE

PRAWO KARNE WOBEC NARAŻENIA ŻYCIA I ZDROWIA LUDZKIEGO NA NIEBEZPIECZEŃSTWO

MARCIN DUDZIK

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

MARCIN DUDZIK • PRAWO KARNE WOBEC NARAŻENIA ŻYCIA I ZDROWIA LUDZKIEGO NA NIEBEZPIECZEŃSTWO

Polecamy nasze publikacje z tej serii:

Iwona Sepioło

PRZESTĘPSTWO NIEGOSPODARNOŚCI Z ART. 296 KK

Małgorzata Wysoczyńska

UTRUDNIANIE POSTĘPOWANIA KARNEGO. WYBRANE ZAGADNIENIA TEORII I PRAKTYKI

Paweł Czarnecki

POSTĘPOWANIE DYSCYPLINARNE WOBEC OSÓB WYKONUJĄCYCH PRAWNICZE ZAWODY ZAUFANIA PUBLICZNEGO

Jan Lic

SPÓŁKA CYWILNA. PROBLEMY PODMIOTOWOŚCI PRAWNEJ

Joanna Zięba

RENTY STRUKTURALNE W USTAWODAWSTWIE ROLNYM

Marek Kulik

PRZEDAWNIENIE KARALNOŚCI I PRZEDAWNIENIE WYKONANIA KARY W POLSKIM PRAWIE KARNYM

Ewa Rott-Pietrzyk

WYKŁADNIA UMÓW W PRAWIE MODELOWYM I WSPÓLNYM EUROPEJSKIM PRAWIE SPRZEDAŻY (CESL)

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

PRAWO KARNE WOBEC NARAŻENIA ŻYCIA I ZDROWIA LUDZKIEGO NA NIEBEZPIECZEŃSTWO

MARCIN DUDZIK

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2014

Wydawca: Natalia Adamczyk

© Wydawnictwo C.H.Beck 2014

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: DTP Service
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-6729-3

ISBN e-book 978-83-255-6730-9

Spis treści

Przedmowa IX
Wykaz skrótów XIII
Wykaz literatury XV
Wykaz orzecznictwa XXV
Rozdział I. Niebezpieczeństwo w prawie karnym i w prawie wykroczeń – zarys problemu 1
§ 1. Pojęcie niebezpieczeństwa 1
§ 2. Cechy charakterystyczne niebezpieczeństwa w prawie karnym 5
I. Obiektywny charakter niebezpieczeństwa 5
II. Prawdopodobieństwo nastąpienia naruszenia dobra jako cecha charakterystyczna niebezpieczeństwa w prawie karnym 9
III. Pozostałe cechy charakterystyczne niebezpieczeństwa 13
§ 3. Postacie niebezpieczeństwa w prawie karnym 19
I. Niebezpieczeństwo bezpośrednie 19
II. Niebezpieczeństwo abstrakcyjne i konkretne 23
III. Niebezpieczeństwo powszechne i indywidualne 28
Rozdział II. Charakterystyka czynów zabronionych narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo 31
§ 1. Niebezpieczeństwo w prawie karnym a czyny zabronione z narażenia życia i zdrowia ludzkiego 31
I. Uwagi ogólne 31
II. Przestępstwa narażenia życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo bezpośrednie 32
III. Czyny zabronione konkretnego i abstrakcyjnego narażenia życia i zdrowia ludzkiego 33
IV. Czyny zabronione z narażenia życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo powszechne 36
§ 2. Stosunek czynów narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo do czynów naruszających te dobra 38
§ 3. Sposób sprowadzenia niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia ludzkiego a konstrukcja czynów zabronionych 44

§ 4. Problematyka związku przyczynowego i normatywnego przypisania skutku ... 49
§ 5. Problematyka strony podmiotowej przestępstw i wykroczeń narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo ... 55
I. Uwagi ogólne ... 55
II. Umyślne narażenie na niebezpieczeństwo życia i zdrowia ludzkiego ... 56
III. Nieumyślne narażenie życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo ... 67
§ 6. Materialny i formalny charakter czynów zabronionych narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo ... 70

Rozdział III. Prawnokarna ocena zachowań leżących na przedpolu dokonania przestępstw narażenia życia lub zdrowia ludzkiego ... 77
§ 1. Uwagi ogólne ... 77
§ 2. Przygotowanie przestępstw narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo ... 78
§ 3. Problematyka usiłowania przestępstw z narażenia życia i zdrowia ludzkiego ... 82
I. Uwagi ogólne ... 82
II. Usiłowanie przestępstw konkretnego narażenia życia i zdrowia ludzkiego o charakterze materialnym ... 88
III. Usiłowanie bezskutkowych przestępstw abstrakcyjnego i potencjalnego narażenia życia i zdrowia ludzkiego ... 115

Rozdział IV. Obszary styczne przestępstw i wykroczeń narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo ... 128
§ 1. Przestępstwo a wykroczenie w grupie czynów zabronionych z narażenia życia i zdrowia ludzkiego – uwagi ogólne ... 128
§ 2. Obszary styczne przestępstw i wykroczeń narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo w komunikacji ... 137
I. Narażenie na niebezpieczeństwo życia lub zdrowia indywidualnej osoby przez sprawcę wykroczenia z art. 86 KW 137
II. Prawnokarna ocena obszaru stycznego przestępstwa i wykroczenia polegającego na nieudzielaniu pomocy ofierze wypadku drogowego ... 144
III. Obszar styczny wykroczeń z art. 84, 85, 89, 98, 100, 101 KW i występku z art. 160 KK ... 147
IV. Obszar styczny wykroczenia z art. 96 KW i przestępstwa z art. 179 KK ... 154
V. Obszar styczny występku z art. 178a KK z niektórymi wykroczeniami z rozdziału XI KW ... 156

VI. Obszar styczny wykroczeń z rozdziału XI KW i przestępstw z art. 173 i 174 KK 166
§ 3. Obszar styczny przestępstw z art. 171, art. 163 § 1 pkt 3, 4 i art. 164 KK oraz wykroczenia z art. 83 KW 186
§ 4. Obszar styczny przestępstw i wykroczeń narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo w związku ze sprowadzeniem pożaru bądź jego niebezpieczeństwa 194
§ 5. Obszar styczny przestępstwa sprowadzenia bezpośredniego niebezpieczeństwa zalewu (art. 163 § 1 pkt 2 KK) i wykroczenia z art. 80 KW 212
§ 6. Obszar styczny przestępstw narażających na niebezpieczeństwo życie i zdrowie małoletniego lub osoby nieporadnej oraz wykroczenia z art. 106 KW 214
§ 7. Obszar styczny przestępstwa z art. 165 KK i wykroczeń z rozdziału XIII KW 222
§ 8. Obszar styczny przestępstw i wkroczeń narażających życie i zdrowie ludzkie na niebezpieczeństwo w związku z wykonywaniem czynności zawodowych bądź innych czynności fachowych 233

Rozdział IV. Narażenie życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo w świetle praktyki sądowej 251
§ 1. Zakres i metoda badań 251
§ 2. Problematyka „ciemnej liczby” 254
§ 3. Przestępstwa narażenia życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo – analiza statystyczna 255
§ 4. Wykroczenia narażenia życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo – analiza statystyczna 261
§ 5. Praktyka sądowa 266
I. Cel badawczy 266
II. Przestępstwa i wykroczenia narażające na niebezpieczeństwo życie i zdrowie ludzkie, popełnione w związku z wykonywaniem czynności zawodowych bądź innych czynności fachowych 267
III. Przestępstwa i wykroczenia narażające na niebezpieczeństwo życie i zdrowie małoletniego lub osoby nieporadnej 272
IV. Przestępstwa i wykroczenia narażające życie i zdrowie ludzkie w komunikacji 274
V. Pozostałe przypadki 281
VI. Podsumowanie badań praktyki sądowej 284

Zakończenie 287
Indeks rzeczowy 293

Przedmowa

Problematyka czynów zabronionych narażających dobra prawne na niebezpieczeństwo doczekała się wielu opracowań. Fakt ten można w dużej mierze tłumaczyć tym, że nauka prawa karnego stara się wyjść naprzeciw określonym zjawiskom społecznym, a takim jest niewątpliwie wzrost ilości typów czynów zabronionych polegających na sprowadzeniu zagrożenia dla dóbr prawnych. Wśród wspomnianych opracowań, w polskiej literaturze karnistycznej dominują prace, które dotyczą narażenia na niebezpieczeństwo w ogólności tzn. w odniesieniu do wszelkich dóbr prawnych. Stanowią one bez wątpienia cenny wkład w rozwój badań nad problematyką karalności na tzw. przedpolu naruszenia dobra prawnego, a także nad pojęciem i funkcją przestępstw z zagrożenia.

Niniejsze opracowanie poświęcone jest określonemu obszarowi wskazanej wyżej problematyki, a mianowicie czynom zabronionym narażającym na niebezpieczeństwo życie i zdrowie ludzkie. Tym, co wyróżnia typy będące przedmiotem analizy w niniejszej pracy, są właśnie wymienione dobra prawne, będące przedmiotem prawnokarnej ochrony na etapie poprzedzającym ich naruszenie. Od ukazania się przeszło 30 lat temu pracy *Wojciecha Radeckiego*[1] brak jest w polskiej literaturze opracowania poświęconego temu problemowi, dlatego nieśmiała próba wypełnienia tej swoistej luki wydaje się być uprawniona.

Z uwagi na usytuowanie zdrowia i życia ludzkiego w hierarchii chronionych przez prawo karne wartości, ustawodawca zdecydował się na kryminalizację czynów narażających na niebezpieczeństwo te dobra, w bardzo szerokim zakresie. W związku z tym, z prawnokarną reakcją – w szerokim tego słowa znaczeniu – mamy do czynienia w przypadku zachowań stwarzających jeszcze bardzo odległe niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia ludzkiego, jaki w przypadku zachowań stwarzających niebezpieczeństwo o bardzo wysokim prawdopodobieństwie zaistnienia naruszenia tych wartości. Dlatego omawiając narażenie życia i zdrowia ludzkiego na niebezpieczeństwo w kontekście prawnokarnej reakcji, należało uwzględnić szerokie rozumienie tej gałęzi prawa, obejmującej swym zakresem normowania nie tylko przestępstwa, lecz także wykroczenia. Szerokie i przekrojowe ujęcie tej problematyki pozwoli na pełne poznanie zakresu penalizacji w tym obszarze i zorientowanie się czy odpowiada on rzeczywistym potrzebom ochrony życia i zdrowia ludzkiego.

W pierwszym rozdziale niniejszej dysertacji omówiono zagadnienie wyjściowe i centralne dla całej grupy analizowanych przestępstw i wykroczeń, stanowiące ich substrat, a mianowicie zjawisko niebezpieczeństwa w rozumieniu prawa karnego. W doktrynie od dawna ugruntowane jest wszak stanowisko, że pojęcie niebezpieczeństwa jest elementem decydującym o swoistych cechach grupy przestępstw z zagrożenia[2]. Uwaga ta w całej rozciągłości może być odniesiona również do wykroczeń. Zastanowić się zatem należało, czy

---

[1] *W. Radecki*, Przestępstwa narażenia życia i zdrowia.

[2] *T. Kaczmarek*, Społeczne niebezpieczeństwo czynu, s. 18.